

Naročnina listu: --
Celo leto . . . K 10.—
Pol leta . . . 5.—
Četrt leta . . . 2.50
Mesečno . . . 1.—
Zunaj Avstrije: ----
Celo leto . . . 15.—
Posamezne številke
-- 10 vinarjev. --

STRAŽA

Inserati ali oznanila
se računajo po 12 vln.
od 6 redne petlivrste: pri
večkratnih oznanilih velik
popust.
„Straža“ izhaja v pon-
deljek in petek popoldne.
Rokopisi se ne vračajo.

Uredništvo in upravnništvo: Maribor
Koroška ulica, 5. — Telefon št. 113.

Neodvisen političen list za slovensko ljudstvo.

Z uredništvom se more govoriti
vsak dan od 11.—12. ure popoldne.

Grof Stürgkh umorjen.

Morilec socialdemokrat dr. Fric Adler. — Stürgkh od treh krogel smrtno zadet v glavo. — Mackensen pričel z uspešno ofenzivo v Dobruči ter prodril 10 km pred Konstanco. — Rusi pri Narajovki vrženi nazaj. — Krvava bitka pred Bitoljem. — Na Tirolskem naši odbili močne sovražne napade.

Najnovejše avstrijsko uradno poročilo.

Dunaj, 22. oktobra.

Uradno se razglša:

Rumunsko bojišče.

Na ogrsko-rumunski meji se nadaljuje z nezmanjšano silo hudi boji; na več mestih so bile rumunske čete vržene.

Rusko bojišče.

Ob gornjem toku reke Strype na sprednjem bojišču vspešni boji.

Nemške čete so z naskokom zavzele ruske postojanke na vzhodnem bregu reke Narajovke, ter zapodile sovražnika čez reko. Samo majhen kos ozemlja se še nahaja v sovražni oblasti. Vjetih je bilo 8 častnikov in 745 mož.

Italijansko bojišče.

Dan je potekel mirno. Južno od jezera Dobrinno se je našlo in spravilo ogródje italijanskega priprtega balona, katerega je vihar, kakor se zdi, odtrgal.

Balkansko bojišče.

Nobenih posebnih dogodkov.

Namestnik načelnika generalnega štaba: pl. Höfer, podmaršal.

Najnovejše nemško uradno poročilo.

Berolin, 22. oktobra.

Rusko bojišče.

Fronta bavarskega princa Leopolda: Pred sredino armadne skupine generalnega polkovnika Woyrscha in zahodno od Lucka je na posameznih delih bojišča obojestransko artilerijsko delovanje naraščalo.

Boji za prednje postojanke zahodno od gornje Strype so za nas potekali ugodno. Pod vodstvom generala pl. Gerog so nemške čete na krajevno ozko omejenem prostoru po vspešnih sunkih zadnjih dni v enotnem napadu med krajema Svistelniki in Komorohy-Nove vrgle sovražnika zopet nazaj. Samo še majhen kosček ozemlja na zahodnem bregu Narajovke je še v sovražni posesti. Njegovi brezuspešni protisunki so se izjalovili. Sovražnik je imel težke krvave izgube. Vjeli smo 8 častnikov in 745 mož.

Rumunsko bojišče.

Fronta generala kavalerije nadvojvode Karola: Kljub žilavi obrambi dohodov v svojo deželo so bile rumunske čete na več mestih vržene nazaj. Ozemlja, ki smo ga že zasedli, nam protisunki niso mogli več iztrgati.

Skupina maršala pl. Mackensena: Dne 19. oktobra započeta bitka v Dobruči se je za nas ugodno odločila. Rusko-rumunski sovražnik je po težkih izgubah vržen na celi fronti iz postojank, ki si jih je že v miru zgradil. Močni oporišči Topraizar in Cobadinu sta zavzeti. Zavezniške čete zasledujejo.

Macedonsko bojišče.

Boji ob kolenu reke Črne še niso končani. Nemške čete so posegle v boj.

Umor ministerskega predsednika grofa Stürgkha.

Smrt ima gandanašnji na svetu ogromno žetev. Ljudi kosi in podira kar trumoma in kupoma. Človeštva se je polotila neka mrtvica, da se niti ne zaveda tega velikanskega umiranja. Če se poroča o kupih, o stoterih, o tisočerihi, ki so mrtvi obležali na bojnih pozoriščih, se v javnosti poveča in pomnoži pozornost. Smrt nekaterikov ali celo posameznika ostane navadno neopažena.

Preteklo soboto, dne 21. oktobra, pa si je smrt na Dunaju izbrala žrtev, ki je javnost ne more puščati v nemar. Oseba, ki je padla kot vojna žrtev, je bila v javnosti veleuvaževana, ker se je gibala na višinah življenja, moči in oblasi. Izguba dobrega, previdnega in izkušnega državnika, kakor je bil avstrijski ministerski predsednik grof Stürgkh, je v resnih in težkih časih, v katerih se sedaj nahaja naša monarhija, velik in hud udarec.

Ni pa samo močan utis napravila smrt grofa Stürgkha, temveč zbudila je tudi veliko in splošno ogorčenje. Umor je gnusen in velik zločin, ki je vreden vse obsodbe, naj izhaja iz tega ali onega nagiba. Podel in nizkoten je tudi kot politično sredstvo. Ko se je pred 28 meseci v Sarajevu zgodil oni usodni, iz političnega fanatizma narekovani umor, se je zgrozil ves omikani svet. Vse se je strinjalo v ostri obsodbi teh zločinskih in ostudnih političnih praktik Balkana in Orijenta. Na Dunaju pa je to zločinsko politično sredstvo ugrabil ne kak zaostali balkanski mladič, tudi ne morda kak divjaški italijanski bandit, temveč socialdemokratski intelektualce, tajnik nemške socialdemokratske stranke, dr. Fric Adler, sin socialdemokratskega voditelja in poslanca dr. V. Adlerja. Kateri so bili podrobni nagibi, ki so tega človeka, ki ni več neizkušen mladeniški fantant, temveč mož 37 let, ki ni neolikan proletarec, temveč si je pridobil moderno omiko ter je nekaj časa želel postati privatni docent na vseučilišču v Curihu, potem pa bil izdajatelj socialdemokratskega poljudno-znanstvenega in bojavnega lista „Der Kampf“, nagnili k temu strašnemu zločinu, še ni znano. Preiskava bo to dognala. Ko je nastavlil revolver na ministerskega predsednika, je morilec baje rekel: „To je škodljivec, ki že dve leti oškoduje ljudstvo, tega se zato mora storiti neškodljivega.“ Sovražno nam inozemstvo se nad tem zločinom najbrž ne bo tako zgroževalo, kakor se spodobi za kristjane in kulturne ljudi, vsaj vodilni krogi ne, temveč ga bo smatralo kot znamenje, ki govori v prilog naših sovražnikov. Prihodnost bo pokazala, da se bodo kakor sploh o Avstriji, tako tudi v teh svojih nadah varali.

Umor.

O umoru, ki se je zgodil v soboto, dne 21. oktobra 1/23. popoldne, se poročajo te podrobnosti: Ministerski predsednik grof Stürgkh je zahajal vedno skoro vsak dan na opoldansko kosilo v hotel Meissl in Schadn na Dunaju. Obedoval je v veliki obednici vselej pri isti mizi. Tudi v soboto je prišel v obednico med 1/22. in 2. uro popoldne. V njegovem spremstvu so bili cesarski namestnik tirol-

ski, grof Toggenburg, ritmojster baron Franc Aehrenthal, brat našega bivšega zunanjega ministra grofa Aehrenthal, ter moravski deželni poslanec pl. Gomperz. S temi tremi osebami se je vsedel grof Stürgkh k mizi, ki je bila vselej zanj določena, ne da bi se bil kaj brigal za nekega 30 do 40 letnega moža, ki je sedel tri mize proč od grofa Stürgkha in katerega še nikoli poprej niso videli v tem hotelu. Tuji gost se ni zdel nikomur sumljiv. Bil je mož v najboljši moški dobi, velike in krepke postave, nekoliko osivelih, velikih, gostih in skrbno počesanih las, kratko ostrizenih brk in je nosil očala. Grof Stürgkh je povzli svoje opoldansko kosilo v živahnem pogovoru s svojim spremstvom. Po končanem kosilu je pil črno kavo in si prižgal smodko. Tudi tujec, katerega ni nihče opazoval, ker ni bilo nobenega povoda za to, je bil gotov s kosilom in je isto že tudi plačal. Grof Stürgkh se je s svojimi spremljevalci že pripravil na odhod. V tem hpu vstane tujec in stopi proti mizi, kjer je sedel grof Stürgkh. Grof Stürgkh in grof Toggenburg sta ga videla prihajati proti njima naglih korakov, toda mislila sta, da namerava tujec h gostom pri sosedni mizi. Ko je prišel tujec prav blizu Stürgkhove mize, je segel z roko v žep, potegnil samokres, ga nastavil proti glavi ministerskega predsednika ter je po bliskovo oddal zaporedoma tri strele iz samokresa na grofa Stürgkha. Streli so le predobro zadeli. Grof Stürgkh se je nagnil nekoliko na stran, nato se pa zgrudil mrtev na tla. Kri se je razlila po njegovem obrazu, po obleki in po miznem prtju. Grof Stürgkh je bil takoj mrtev. V obednici je nastala za trenotek grozna zmeda, vse je bilo za hip kakor okamenelo. Nato naglo zgrabi grof Toggenburg za stol, da bi z njim udaril po morilcu, ki je zbežal proti vratom. V dvorani obedujoči častniki so potegnili sable in planili za morilcem, istotako grof Toggenburg, baron Aehrenthal in pl. Gomperz. Pri vratih je morilca zgrabil orjaško močni natak Grumbach. S krepko roko ga je prijel za roko, v kateri je morilec še držal samokres. Pri tej borbi se je samokres še enkrat sprožil in krogla je zadela grofa Aehrenthala v spodnje desno stegno ter ga lahko ranila. Ta krogla je oprasnila tudi roko natak Grumbacha. Morilcu so nato izvili samokres iz rok, ga krepko držali in takoj poslali po policijo.

Po umoru.

Ko se je grof Stürgkh zgrudil na tla, je brizgnila kri po tleh. Krog umorjenega je naenkrat bila luža krvi. Nekateri gostje, ki niso hoteli za morilcem, so priskočili h grofu, da bi mu pomagali. A bilo je prepozno. Poklicani zdravnik je sicer videl, da ni več pomoči, kljub temu je še poskusil zadnje sredstvo in mu je vbrizgnil neko tekočino, ki bi naj pokazala, ali je še življenja v umorjenem. Nato je zdravnik konstatiral smrt. Mrtvo truplo so zavili v bel namizni prt in ga položili blizu tam, kjer se je izvršil umor, na začasni mrtvaški oder. Grof Stürgkh je imel dve smrtni rani. Ena krogla je prodrila nad nosom skozi glavo in je na drugi strani izstopila. Druga krogla je vdrla skozi srednjo čelnico v glavo in je obtičala v lobanji. Desno oko umorjenega je močno izstopilo iz očesnih jamic. Tretjo kroglo so pozneje našli pri mizi v kotu blizu okna. Ta krogla je

zgrešila svoj cilj. Obe rani ste bili smrtni. Ko je še sodnijska komisija napravila zapisnik, so umorjenega prepeljali ob 6. uro v poslopje ministrskega predsedstva, kjer so mu že med tem priredili mrtvaški oder.

Umorjeni grof Stürgkh.

Umorjeni avstrijski ministrski predsednik Karol Marija grof Stürgkh je bil star 57 let. Rojen je bil leta 1859 v Gradcu. Po dovršenih vseučilišnih študijah je stopil leta 1881 v politično službo, katero je pa že leta 1891 zapustil, ko je bil od štajerskega veleposestva izvoljen v avstrijsko državno zbornico. Tri leta pozneje je bil poklican kot referent za avstrijske srednje šole v naučno ministrstvo, kjer je postal dvorni svetnik. V tej dobi je nastal boj za in proti slovenski gimnaziji v Celju. Stürgkh je bil nasprotnik te gimnazije, vsled katere je padlo ministrstvo Windischgrätz ter je izstopil iz službe in odložil državnozborni mandat. Leta 1896 je bil izvoljen v štajerski deželni zbor in leta 1902 v državni zbor. Ko je leta 1907 zopet in sicer v radgonskem okraju, kandidiral za državni zbor, je propadel proti kršč.-soc. kandidatu Krennu; kmalu nato je bil poklican v gosposko zbornico. Grof Stürgkh je bil več let minister. Leta 1901 je postal naučni minister. Dne 3. novembra leta 1911 je postal ministrski predsednik, ter ostal do svoje smrti. Rajni je bil samskega stanu in ima pri Halbenrainu in Klöchu v radgonskem okraju obširna posestva. Njegov brat Henrik je okrajni glavar v Radgoni, drugi brat Jožef je generalni major in tretji, Ferdinand, je pa štajerski namestniški podpredsednik.

Morilec socialdemokrat dr. Friderik Adler.

Morilec je ostal popolnoma miren ter je tistim, ki so silili vanj, rekel: „Prosím, gospodje, jaz vem, kaj sem storil in se dam mirno vključiti.“ Na vprašanje nekega častnika: „Zakaj ste izvršili ta grozni čin?“ je odgovoril morilec: „O tem se bom zagovarjal pred sodiščem; moje ime je dr. Friderik Adler, sem pisatelj in stanujem v ulici Sonnenhof številka 6.“ Morilec so izročili policiji in spravili v zapor.

Dr. Friderik Adler je sin socialdemokratskega poslanca, ustanovnika in voditelja avstrijske socialne demokracije, dr. Viktorja Adler, in je star 37 let. Morilec je pisatelj in je obelodanil več političnih in socialnih spisov. Kot govornik je nastopal na socialdemokratskih zborovanjih, tako posebno na Zgornjem štajerskem leta 1911 na volilnih shodih. V ponedeljek, dne 16. oktobra, je bil v Gradcu, kjer je sodežugom govoril o vojski v zgodovini socialne demokracije. Kot tajnik nemške socialdemokratske stranke je bil dokaj vplivna oseba, ter je skušal svoj vpliv razširiti z znanstvenim listom „Der Kampf“, ki ga je izdajal. Pripadal je najskrajnejšemu radikalnemu krilu stranke, ter je skušal ideje poslanca Liebknechta iz Nemčije udeležiti tudi v Avstriji. V začetku vojske je bil vpoklican v vojaško službo. Morilec je oženjen in oče treh otrok.

Uradna raztelesba.

Umorjenega ministrskega predsednika so v nedeljo dne 22. oktobra predpoldne uradno raztelesili. Raztelesba je trajala cele 4 ure. Dognalo se je, da je morilec sprožil na grofa Stürgkha 3 krogle iz svoje brovning-pistole. Dve krogli sta ga zadeli v čelo, tretja pa ob začetku nosa. Oba strela v čelo sta bila tako sprožena, da sta prodrla skozi možgane. Obe krogli so našli v možganih. Tretja krogla je bila merjena od zgoraj

vavzdol je šla skozi kosti v obrazu ter je obticala v vratnem mesu. Smrt je takoj nastopila.

Grofa Stürgkha prepeljejo v Halbenrain.

Iz Dunaja se poroča, da bodo umorjenega grofa Stürgkha prepeljali v Halbenrain in ga tam položili v skupno grobišče grofovske družine Stürgkh.

Kdo bo Stürgkhov naslednik?

O vprašanju, kdo bo Stürgkhov naslednik v ministrskem predsedstvu, krožijo različne vesti. Nekatera poročila namigavajo, da utegne postati ministrski predsednik sedanji notranji minister princ Hohenlohe, ki je bil kot tržaški cesarski namestnik tudi pri Slovencih in Hrvatih v cislih. Druga poročila pa zopet imenujejo kot kandidata za ministrsko predsedstvo bivša ministrska predsednika Koerberja in Becka.

Koncentracija slovenskih strank.

Poročali smo že, da je voditelj tržaških Slovencev dr. Wilfan v „Edinosti“ odgovoril na „Slovenčev“ izjavo z dne 18. septembra glede koncentracije slovenskih strank. Izreka se sicer za koncentracijo, priporoča, naj se ustvari organ iz zastopnikov vseh strank, ki bo v odličnih vprašanjih, ki so prišla in še pridejo na dnevni red, lahko nastopal v imenu vsega slovenskega naroda, a v „Slovencu“ izražene pogoje izrečno in odločno odklanja. S tem je kajpada s strani svobodomiselnih strank na Primorskem koncentracija odklonjena.

Sedaj se oglašja tudi narodnonapredna stranka na Kranjskem. V praških „Narodnih Listih“ je dne 15. t. m. priobčen „iz krogov slovenskih politikov“ članek, ki se bavi s koncentracijo slovenskih strank. Članek se glasi:

„Prepričanje, da je koncentracija slovenskih in hrvatskih političnih strank v Avstriji potrebna, je sedaj splošno in tako trdno, da se tudi tisti, ki bi mu morda iz osebnih interesov ne bilo za to, ne upa javno nasprotovati. Ne gre samo za to, da bi se koncentriranim nemškim strankam podal protiutež, temveč zlasti za to, da bi imela slovenski in hrvatski narod v novi orientaciji na avstrijskem jugu en jezik, en govor. Ta orientacija je potrebna z ozirom na italijansko iredento v Primorju. Razdelitev Primorja v tri dežele, Trst, Gorisko in Istro, s tremi deželnimi zbori, dasiravno z enim cesarskim namestništvom, je postala (tu je zaplenjena poldruga vrsta) proti življenjskim avstrijskim interesom.

Še v 18. stoletju je Kranjska segala do Pazina, srec, Istre. Stremjenje, da bi se na jugu ustanovila ena velika provincija, torej ni samo narodna želja Slovencev in Hrvatov, temveč v prvi vrsti stvar mozarhije in njene bodočnosti.

Koncentracija Slovanov v imenovanem smislu pa zahteva seveda tudi koncentracijo njihovih političnih strank. Dalmacija, katera je bila v Napoleonovi Iliriji združena s Kranjsko in Primorsko ter Korško, je sicer toliko oddaljena, da se ne da misliti na nje vtlesenje v novo veliko Primorje, toda dalmatinski politični interesi se sedaj popolnoma krijejo z interesi ostalih avstrijskih Jugoslovanov in zato se potreba koncentracije strank tudi tiče njihovih strank. To zedinjenje bi pred vsem popolnoma avtomatično šlo za zedinjenjem slovenskih in istrsko-hrvatskih politikov.

To zedinjenje je tudi zelo lahko in brez daljših posvetovanj v glavni stvari takoj mogoče; težave niso niti od daleč tako velike, kakor n. pr. za Čehe. Poleg Slovensko-hrvatskega kluba v državnem zboru so sedaj samo dr. Ravnihar, ljubljanski poslanec, pripadnik narodno-napredne stranke, ter dr. Rybar in dr. Gregorin, pripadnika primorske nar. stranke. Najbližja bodočnost more pozdraviti vse slovenske in istrsko-hrvatske poslance v enem klubu. To bi pomenjalo, da je narod, ki ga zastopajo, celota napram vladi in drugim strankam. Po tem prvem koraku bi se lahko moglo izvesti zblizanje strank v posameznih deželah. Trezni in pošteni politiki splošno odobravajo to postopanje.“

Tako se glasi prva polovica članka. V drugi polovici pa so zadržani ostri osebni napadi na voditelja S. L. S. na Kranjskem, na deželnega glavarja dr. Šusteršiča. Nihče pač ne bo pričakoval, še manj zahteval, da bi mi, ki smo ne samo s peresom, ampak tudi v srečanju za narodno koncentracijo slovenskih strank na prej dogovorjeni pošteni, nedotakljivi podlagi, priobčevali take javne osebne napade, ki gotovo niso koncentraciji v korist. Zavrtni moramo tudi izpad na S. L. S., češ, da je dosedaj zanemarljiva osebna uradniška vprašanja. Zastopniki naših ljudskih strank niso sicer uravnavali svoje politike edino po personalnih uradniških vprašanjih, ampak po najvitalnejših vprašanjih vseh ljudskih slojev slovenskega naroda, za to so taki izpadi neosnovani. Ne koristijo tudi prav nič ideji koncentracije.

Zdi se, da gotovi krogi ne marajo koncentracije, o kateri govorijo in pišejo.

Krompirjeve cene.

Z Dravskega polja.

Svetovna vojska je veliko sprememb povzročila. Kolikokrat se je n. pr. prej priporočalo kmetiskim gospodarjem, naj se poprimejo knjigovodstva, naj si zapisujejo, koliko izdajo, koliko pridelajo, katera panga kmetijstva se izplača, katera ne itd. Vojne razmere so prisilile kmetovalce, da si izračunajo, koliko pridelajo, samoobsebi pa se vpraša človek dalje, koliko pridelki stanejo.

Glede krompirja smo naredili natančen račun, koliko stane kmeta na Dravskem polju 1 oral krompirja: pri srednje dobri letini — letos je bolj slaba — se dobi na oralu 40—50 meterskih stotov krompirja. Ako bi se ves prodal, bi dobili zanj 360—450 K. Stroški, za sedanje razmere nizko računjeni, znašajo za oral: oranje 30 K, 12 vozov gnoja 240 K, sajenje 24 K, seme 135 K, okapanje 24 K, osipavanje 24 K, izkapanje 80 K, vožnja 40 K, 10% se pokvari in vsuši 45 K, skupaj 642 K; pri tem še davek ni vračunjen, torej presegajo stroški ceno krompirja za 192 K. 100 kg krompirja stane torej kmeta najmanj 12.86 K. Razven tega je hrana za delavce zdaj veliko več vredna, nego je tu vračunjeno. Ker se pri večini gospodarska dela morajo prepustiti težakom brez pravega nadzorstva, je treba tudi sedaj več delavcev kot prej, pridelovalni stroški so zato v resnici še večji. Ali more biti zdravo in pospeševalno za razvoj kmetijstva, ako se določajo take cene, da se niti pridelovalni stroški ne pokrijejo, da mora delati v zgubo?

Čudno se nam kmetom tudi zdi, da prodajalec sme prodajati krompir do 19 vinarjev 1 kg. Kmet, ki

LISTEK

Venizelos.

Mož je izrazita osebnost. Oblagodarjen je z odličnimi, nenavadnimi svojstvi duha, bistrega vida, krepke volje, neupogljive eneržije in — nevarne zvitosti. Teh svojstev mu ne more odrehati tudi noben nasprotnik. To so duševni darovi, ki ustvarjajo pravega demagoga, ki si zna tudi preko gromad težav, in nasprotstev preriti do veljave. To si je pridobil tudi Venizelos. Pred kakimi 10 leti je bil mož za cel svet izven meja Grške še nepoznana ličnost, danes je na jeziku vsega političnega sveta. Faktor je, ki ne tehta mnogo samo v notranjem življenju Grške, ampak ki računajo z njim vsi činitelji evropske in zlasti balkanske politike kot potenco poleg legitimnega kralja grškega kraljestva.

V začetku Venizelosovega presenetljivo naglega dviganja je bilo leto 1897, ko so — za časa grško-turške vojne — vlasti sedanje entente, Rusija, Anglija, Francija in Italija, proglasile avtonomijo za otok Kreta, ki je bila do tedaj turška provincija. Kot komisarja so poslali tjakaj grškega princa Jurija, ki je v imenu turškega sultana prevzel vodstvo avtonomne vlade.

In Venizelos je — Krečan! Princ Jurij je imenoval Eleuterra Venizelosa pravosodnim ministrom

za Kreto. Čudna igra usode je hotela, da je ravno večni revolucionar in podpihovatelj vseh uporov na Kreti postal upravitelj pravice, a da je tudi kot član vlade, ki je upravljala otok v imenu sultana, ostal voditelj upornikov proti turškemu gospodstvu. Komisarja princa Jurija, brata sedanjega grškega kralja, je podpiral le v toliko, v kolikor je to prihajalo v prilogo dalekosežnim namenom Venizela, dokler ni začel odkrito rovariti tudi proti princu. In zakaj?! Čujte in strmeli boste: isti Venizelos, ki danes stremi za tem, da postane diktator Grške, ki si prisvaja pravico, da govori v imenu vsega grškega naroda, ki se baje bori za neodvisnost, svobodo in integriteto Grške, isti Venizelos je začel divjo agitacijo proti princu, obdolževaje tega poslednjega, da dela za priklapljenje otoka Kreta — k Grški, da hoče etablirati svoje lastno gospodstvo na Kreti!! Da Venizelosu ni bilo tedaj za veličino in razvoj Grške, marveč le za njegove osebne ambicije, govori kričeče to dejstvo, da ni le agitiral proti priklapljenju Kreta k Grški, marveč da je hotel le avtonomijo otoka pod turškim vrhovnim gospodstvom, seveda na predpostavki, da bo prvi mogotec on — Venizelos!

Ker pa so se Krečani izrekli proti taki rešitvi krečanskega problema, je Venizelos, ki zna biti tudi gladek kot jagulja, hitro presedlal in začel propagando — za združenje Kreta z Grško. Ali tu je natelet na odpor „zaščitnih“ vlasti. Vendar je dosegel toliko, da je moral princ Jurij zapustiti Kreto, toda komisar ni postal on, Venizelos, marveč je grški kralj — ki mu je bilo prepuščeno imenovanje komi-

sarja — imenoval Zaimisa.

Potem pa je zopet sreča obrnila svoj smehljajoči se obraz Venizelu: po aneksiji Bosne in Hercegovine in proglašenju Bolgarske kot samostojne kraljevine, je krečanski narodni zbor imenoval Venizela kot ministrskega predsednika, ki je pozneje — ko se je leta 1909 v grški vojski pojavljala upornost in je bil položaj v Atenah ogrožen — nasvetoval kralju nove volitve v zbornico. Kralj se je dolgo upiral, — ker ni zaupal Venizelu. In ta ni niti skrival svojega nasprotstva do kralja. Očitno je obdolževal tega poslednjega, da je le on kriv na razmerah, ki so dovedle do tega upora v vojski, potem na slabem finančijelnem položaju in na parlamentarnih zmešnjavah. Končno pa se je kralj vendar vdal. Venizelos sicer ni kandidiral — vsaj javno in formalno ne — vendar je bil izvoljen z veliko večino, narkar je že zopet presenetil svet z novim kameleonskim činom: izjavil je, da ni Krečan in turški podanik, marveč Grk, ter se je preselil v Atene, kjer je leta 1910 postal ministrski predsednik. A že tedaj je bil pravi diktator Grške.

V prvi balkanski vojni je zvezda njegova zazarela v vsem svojem sijaju. In bodimo pravični tudi nasproti Venizelu! Naj so bili njegovi nagibi še tako obsodbe vredni, vendar moramo priznati, da si je tedaj pridobil velikih zaslug za Grško. Dočim je bilo to kraljestvo — radi žalostnih notranjih političnih razmer, nedostatkosti nje državnikov in posebno zaradi zastrupljenih razmer v armadi, ki je bila brez vsake organizacije in vežbe — poprej prezira-

se je celo leto trudil s pridelovanjem, trpel in imel stroške, dobi 9 vinarjev za 1 kg, trgovec, ki si je od kmeta dal krompir zastoj pripeljati, pa 10 vinarjev več! Na tak način se ne vzbujajo veselja do kmetijskega stanu. Kdo bo delal z veseljem v svojo zgubo, pa ne bo želel med tiste priti, ki ne sejejo in ne žanjejo, pa od kmetovih žuljev, od njegovega znoja obilne dobičke spravljajo in se bogatijo. Kmet mora prodajati v zgubo svoje pridelke, konsument jih mora kljub temu drago plačevati, tisti pa, ki hodijo „zlati“ sredujejo pot med producentom in konsumentom, — medkupci in trgovci — pa se smeji!

Sprememba v avstrijskem zunanjem ministrstvu.

Nemški listi poročajo zopet o spremembi v vodstvu avstrijske zunanje politike ter navajajo kot kandidat za zunanje ministrstvo sekijskega načelnika grofa Forgacha, bivšega poslanika v Belgradu; grofa Mereya, bivšega veleposlanika v Rimu, in grofa Szeczena.

Splošna ofenziva.

„Corriere della Sera“ poroča, da angleško časopisje enoglasno zahteva istočasen močen napad vseh zaveznikov na vseh frontah. Na ta način bi četverosporazum rad razbremenil Rumunijo in končal vojsko še pred letošnjo zimo.

Švica in Bolgarija.

Bolgarija dosedaj v Švici ni imela svojega diplomatskega zastopnika. Pri švicarski vladi jo je zastopal dosedaj dunajski poslanik Tošev. Sedaj pa je Bolgarija imenovala za Švico svojega posebnega poslanika v osebi dosedanjega poslanika v Bukarešti, Radeva. V nedeljo, dne 22. oktobra, je Radev odpotoval v Švico. Tošev ostane na svojem mestu na Dunaju.

Rusko bojišče.

Na ogrsko-rumunski meji smo iztrgali Rusom goru Rusulin. Ob Narajovki smo v večdnevni zmagovitih bojih vrgli Ruse več kilometrov nazaj.

Na ruskem in rumunskem bojišču leži že debel sneg.

Veliki uspehi naših letal v Voliniji.

Iz Stockholma se poroča:

Ruski list „Siznij Volinij“ piše, da je delovanje avstrijskih zrakoplovcev v zadnjem času v Voliniji neúčeno živahno. Avstrijski zrakoplovi povzročajo v ruskih etapnih prostorih velikansko škodo. V zadnjem tengu je priplulo nad Luck 5 avstrijskih letal, ki so vrgla 50 bomb na ruske utrdbе. Bombe so usmrtili ali ranile več kakor 500 ruskih vojakov.

Avstrijska letala so napadla kolodvor v mestu Dubno s tako silo in tako uspešno, da je bil za tri dni ustavljen ves promet na tej v vojaškem oziruh. Ruse tako važni železniški prog. V Kameniec-Podolskem so naša letala z bombami razbila glavno postajo, kjer so se nahajala osrednja skladišča za preskrbo Brusilove armade, veliko pekarijo, dvojne skladišča za puške in skladišča za avtomobile. Blizu mesta je zletela v zrak velika množina municije.

no, neuvaževano in brez veljave v evropskem političnem koncertu, je znal Venizelos povzdigniti njega moralni ugled in politično veljavo ter je napravil iz Grške važnega in uvaževanega komponenta v balkanskem problemu.

Naravno torej, da je postal najpopularnejši mož v kraljestvu; ali, kar mu je dal z eno roko, mu je odjemal z drugo. Sreča, ki ga je spremljala, je le še bolj podžigala njegove osebne ambicije, ki so se vedno gibale v smereh, nasprotnih sedanji grški dinastiji.

Venizelosovi propagandi je pripisati, da je Grška danes tako ponižana. To so dejstva, ki podajajo karakteristiko osebnosti Venizelove, njegovih namenov in njegovega razmerja do dinastije. Jasno so tu pred nam njegovi nagibi, govore nam, da je bil Venizelos vedno sovražnik grške dinastije.

Imamo pa tudi pojasnilo za sedanje vedenje kralja Konstantina, za akutno nasprotstvo med tema dvema možema, za vstrajnost, s katero kralj odvrča Venizelosa od moči in oblasti na Grškem.

Slednjič imamo pojasnilo za dejstvo, da je dobila ententa v Venizelu moža, kakoršnjega je potrebovala za svojo borbo proti kralju, ker se noče ukloniti nje nasilstvu in odnehati od svoje politike nevtalnosti.

Nova ruska ofenziva pred zimo?

Pariški „Matin“ poroča, da bosta generala Brusilov in Čerbačev pred zimo poskusila z novimi ofenzivnimi navali.

Rumunsko bojišče.

Na sedmograški fronti boji za obmejne prelaze. Rumuni se našemu vdiranju čez mejo krčevito ustavljajo.

V Dobruči so bolgarske, turške in nemške čete dne 19. t. m. zopet pričele z ofenzivo. Vrgle so sovražnika iz močno utriene črte. Zavzele so mesto Tuzla ob Črnem morju in več drugih postojank, kakor Topraizar in Cobadinu. Dne 20. t. m. so že stale naše čete 10 km pred rumunskim obmorskim mestom Konstanca. Bitka v Dobruči se je torej za naše ugodno odločila. Zavezniške čete zasledujejo umikajočega se sovražnika. Rumunsko uradno poročilo samo priznava, da se rumunsko-ruska armada v Dobruči v središču in na desnem krilu umika.

Ofenziva v Dobruči.

Maršal pl. Mackensen je po kratkem odmoru dne 19. t. m. zopet prišel v Dobruči z ofenzivo. Zavezniške čete so na različnih mestih napadle sovražne glavne postojanke in so južno od črte Rašova (ob Donavi)—Agemlar—Tuzla zavzele več rumunskih postojank. Naši so vkorakali v mesto Tuzla, ki leži ob Črnem morju, južno od Konstanca. Zavzeli smo tudi več važnih višin severno od imenovane črte. Vjetih je bilo v teh bojih okrog 3000 Rusov. Mackensendve čete so oddaljene le še kakih 10 km od važne železniške črte Konstanca—Bukarešta.

Nova razvrstitev rumunskih čet.

V glavnem stanu ruskega carja v mestu Kamenec-Podolski se je vršil te dni vojni svet, katerega so se udeležili ruski car, načelnik ruskega generalnega štaba in carjev generalni pribočnik Aleksejev, generali Ivanov, Brusilov, Evert in Ruski, francoski general Barthelot ter rumunski vojaški odposlanec in pooblaščenec. Posvetovali so se o novih vojnih načrtih, katere je izdelal francoski generalni štab. Ruski car je zagotovil rumunskemu vrhovnemu armadnemu poveljstvu vso svojo pomoč. Pod vrhovnim vodstvom francoskega generala Barthelota se je vršila že v zadnjih dneh nova razvrstitev rusko-rumunskih čet. V rumunsko moldavsko mesto Jaš je prišlo 25 francoskih zrakoplovov, ki bodo opravljali poizvedovalno službo v rumunski armadi.

Bukarešta — ruska trdnjava.

Iz Kodanja se poroča: Rusija je poslala v zadnjih zelo velike množine municije v Bukarešto. Utrdbe okrog Bukarešte so oborožene z zelo težkimi trdnjanskimi topovi iz Rusije in tudi velik del posadke tvori rusko vojaštvo. Poveljstvo posadke je baže izročeno nekemu ruskemu generalu. Rumunskim častnikom je zaukazano, da se morajo brezpogojno pokoriti odredbam in poveljem ruskega generala, tako da se nahaja trdnjava Bukarešta v ruski oblasti. V Rumuniji se govori, da je kraljeva rodbina zapustila deželo.

Italijansko bojišče.

Dočim boji na primorski fronti več ali manj mirujejo, poskušajo Italijani na nekaterih mestih na Tirolskem svojo srečo. Posebno ostre borbe se vršijo v ozemlju gore Pasubio. Hrabri cesarski strelci so vse napade krepko odbili.

Nova vojna taktika.

Major Morath izjavlja o brezuspešnih italijanskih navalih ob Soči, da se je zabil le mala zagona v fronto avstrijske armade. Pri Italijanih se je v osmi ofenzivi opazila druga vojna taktika, ki se imenuje „taktika generala Joffre.“ S to taktiko so naši sovražniki nekaj časa dosegli uspehe, Rusi celo velike, ker so bili v stanu, stalno velike mase čet vreči v borbo. Izkušnje pa so pokazale, da se dajo tudi taki sunki preprečiti. Žrtve naših sovražnikov pa so se zelo povečale. Radi tega se sovražniki sedaj ne poslužujejo več te taktike.

Macedonsko bojišče.

Južno in južnovzhodno od Bitolja se vrši velika bitoljska bitka. Ob železnici Bitolj—Florina in ob kolenu reke Črne, ki se steka v Varčar, se bijejo krvavi boji. Srbi bi na vsak način radi prodrli do Bitolja.

Boji pred Bitoljem.

Švicarski list „Journal de Geneve“ piše: Bolgari se sovražnim navalom pred Bitoljem krčevito upirajo. Ob kolenu reke Črne se razvijajo izredno srđiti boji. Novejše poročilo pravi, da so se Srbi utaborili na obeh straneh reke Črne. Od tam se razteza fronta četverosporazumovni čet do Baba-planine. Od tu hočejo Srbi in njih zavezniiki doseči mesto Bitolj.

Velike srbske izgube.

„Slavjanski Jug“ v Odesi poroča, da je celokupna srbska vojska še nedavno štela 110.000 mož. Od teh jih je bilo pred rumunsko vojsko v ruski armadi 30.000 mož. V Macedoniji se je borilo 80.000 Srbov, od katerih jih je bilo 70.000 na fronti in 10 tisoč v etapnih prostorih. Do 28. sept. so Srbi izgubili vsega skupaj 36.000 mož.

Grčija.

Žaloigra v Grčiji se bliža h koncu. Kralj Konstantin je moral izročiti četverosporazumu svoje vojne ladje in tudi njegove čete prihajajo polagoma v četverosporazumov tabor. Venizelosova narodna armada narašča od dne do dne. Na otokih Kreta, Samos, Mytilene so nabori imeli velik uspeh. Od atenske garnizije je že 8000 mož s 25 častniki pristopilo k Venizelosu, 500 jih je že na potu. Narodna vlada je že naročila 15.000 uniform za divizijo Seres. Kakor poroča „Secolo“, je narodna vlada včeraj Bolgariji stavila ultimatum, v katerem zahteva, naj takoj izprazni vzhodno Macedonijo.

Francosko bojišče.

Bitka ob Sommi se nadaljuje z vso srđitostjo. Severno od Somme so pridobili Angleži na črti Guendecourt—Pys nekaj ozemlja, jažno od Somme na črti Biaches—La Maisonettes so pa Francozi izgubili nekaj jarkov, katere so v poprejšnjih bojih bili zavzeli.

Politične vesti.

Diplomacija rimske kurije. Novi dunajski nuncij Bolire di Bonzo je dospel na Dunaj. Za uditorja dunajske nunciature je imenovan msgr Clemente Nicara, dosedaj uditor v Bruselju. — Za nuncijs v Chilu je imenovan msgr Sebastiano Nicotra. — Za nuncijs v Braziliji je imenovan Sanz y Samper.

Srbska mornarica. „Kölnische Zeitung“ javlja iz Kodanja: Po izveštvju „Birževija Vjedomosti“ je uresničen sen Srbije o vojni moči na morju, oziroma je tej moči postavljen prvi temelj na ta način, da je vsaka država entente darovala Srbiji po eno vojno ladjo. V petrogradskem poročilu ni rečeno, če je tako storila tudi Italija, ki bi komaj rada videla, novega tekmeča na Sredozemskem in morda tudi na Jadranskem morju. Srbska vojna mornarica je že sodelovala pri nedavnem svečanem pozdravu ruskih čet v Solunu. S tem, da je ustvarjena srbska mornarica, je izražen že predpogoj, da dobi Srbija pri mirovnih pogajanjih svoj lastni pristan. Jasno je — končuje „Kölnische Zeitung“ — da Italija s to rešitvijo ne bo zadovoljna.

Tedenske novice.

Rajni kardinal Missia o obćecerkenem petju. Goriški prijatelj našega lista, bivši gimnazijski pevovalja ter organist v goriškem bogoslovju in ob posebnih slovesnostih v goriški stolnici, ki se z odobravanjem zanima za naše članke o cerkvenopevskem prepovedu, nam je sporočil, kako se je kardinal Missia pohvalno izrazil o obćecerkenem petju. Rajni kardinal je bil fino izobražen glasbenik in sam izboren pevec z nežnozvonkim glasom. O birmovanju v Tolminu so ga hoteli prijetno iznenaditi s tem, da so „vso cerkev“ izbornu naučili peti mašne pesmi: „Bog pred Tvojim veličastvom.“ Vsi verniki so prepevali pravilno in ganljivo pobožno. Kardinal je bil globoko ganjen in je ponovno pohvalil tako krasno cerkveno petje.

Cerkvenopevski prepoved. Za tiste ki se zanimajo za tozadevne članke, naznanjamo, da smo dobili o tem predmetu daljšo razpravo, v kateri razlaga večšak določbe lavantinskih sinod o cerkvenem petju. To razpravo objavimo v prihodnji petkovi številki.

Pronuncij kardinal Scapinelli odlikovan. Cesar je odlikoval dunajskega pronuncija kardinala Scapinellija povodom njegovega odhoda z velikim križem Štefanovega reda. Insignije mu je izročil poslanik baron Macchio.

Novice od ogrskih Slovencev. „Novine“ poročajo: Franc Salvator, kraljevski vojvoda, zef našega apostolskega kralja, je obiskal Szombathel. On je namreč Vogrskoga Rdečega križa glavni namestnik pokrovitelj, pohod je zato v toj česti vse mestne bolnišnice. Visoki gost je pri našem višejšem pastiru bio na obedi z drugimi večimi velikaši i častniki. Obed je bio kratak zavolo žalostnoga bojnoga časa. — Zorela je oslica slame v Crensovcih pri Horvat Štefani (Lukač) i v Beltincih pri Baligač Jožefi; v kuppridoči sosedje i še dalešnji dobrohotni ljudje so zabranili, da se je vekša nesreča ne pripetila. — Peči žlak je vdaro Kovačovo Ano v Šilincih, kda je z šestletnov vnukicov kostanje brala. Dete je malo kesneje šlo domo za njov i kda pride domov, jo že mrtvo najde.

Prošnja Slovenske Straže. Slovenska Straža je v vojni prepustila vse nabiranje vojnookrbovalnim namenom, a ono, kar si je s požrtvovalnostjo že prej pridobila, da je mogla vzdrževati šolstvo na Korškem in druge naprave, sedaj pohaja. Zato se oglašja s toplo prošnjo, naj bi jo poverjeniki Družbe sv. Mohorja priporočili ljudstvu pri razdelitvi knjig! Zberite velik dar velike Mohorjeve družine! Pa tudi drugi domoljubi naj se Slovenske Straže večkrat spomnijo. Vsak vinar, ki ga dobi, bo dala slovenskemu ljudstvu!

70letnica. Zaslužni slovenski zgodovinar prof. Ivan Steklasa je doživel dne 10. t. m. svojo 70letnico. V 44 letih svojega književnega delovanja je priobčil veliko število znanstvenih in poljudnih zgodovinskih spisov v raznih slovenskih zbornikih in časopisih. Dolgo vrsto let je bil tudi spreten časnikar. Največ zaslug pa si je pridobil z raziskovanjem zgodovine svojega domačega kraja, napisavši obsežno in temeljito zgodovino župnije St. Rupert na Dolenjskem. Govori pa in piše o Slovenstvu z istim oduševljenjem kakor pred 50 leti kot maturant novomeške gimnazije.

Robert Frangeš v glavnem stanu nadvojvode Evgena. Kakor znano, se je slavni hrvatski umetnik kipar Robert Frangeš mudil v glavnem stanu nadvojvode Evgena v namenu, da izdela poprsje nadvojvode. Sedaj je ta zopet pozval poslednjega, da izdela njegov kip v naravni velikosti na konju. General Hoen je rekel umetniku Frangešu: „Dosedaj se ni še nikomur posrečilo, da bi portretiral nadvojvodo. Vi ste edini umetnik, ki mu nadvojvoda poklanja zupanje, a tudi simpatije in hoče Vam poveriti izvedbo portreta, pak smo vsi veseli, da Vas je pozval v svoj glavni stan.“ — Frangeš se takoj loti dela.

Za hrvatsko medicinsko fakulteto v Zagrebu je nabranih že nad 2.000.000 K.

Otvoritev mestne knjižnice v Makarski. V občinski hiši v Makarski v Dalmaciji so otvorili mestno knjižnico, ki šteje okoli 3000 knjig, katere je pokojni prošt dr. Pavišič zapustil mestu. Razven tega je dal knjižnici na razpolago nad 4000 zvezkov duhovnik Koer.

Nov gospodarski list v Dalmaciji. V Zadru je začel izhajati nov gospodarski list „Gospodarski glasnik“, določen za Dalmacijo, Bosno, Hercegovino, Istro, Hrvatsko, Srbijo in Crnogoro.

Dr. Nachtigall o Doberdobu ali Doberdolu. — Vseučilišni profesor dr. R. Nachtigall v Građcu so di o tem imenu tako-le: Prvotna oblika je bila Doberdol ali Dobrijdol, kar pomeni hrastov ali gozdni dol (Eichenwaldtal), ker pomeni dob hrast ali hrastov gozd. Pri izgovarjanju besede Doberdol pa je „l“ ali „v“ prešel v „b“, kar je prišlo v novjšem času v šolske knjige, tako da se zdaj govori napačno „Doberdob“, kakor da bi bil v drugem delu besede dob = hrast, dasi je v resnici že v prvem delu. Ime Doberdob = Doberhrast bi tudi ne dalo pravega pomena, saj ni nikjer „Slabhrast.“ Sam piše o tem tako-le: „Na kratko povedano je stvar sledeča: Iz dublet Doberdo in Doberdob je prva starejša. V samem kraju se tudi ne izreka Doberdob, ampak Doberdou, kakor se je na lastna ušesa prepričal g. stotnik Majster, ki bo o tem menda objavil spis. Po glasoslovnih zakonih ondofnega narečja bi se staro „dob“ moralo glasil „duob“ (glej n. pr. Zakrajškov spis v XII. Glasniku). „Dou“ odgovarja književnemu in staremu „Dol“; paralelna dolina se tam tudi naravnost tako imenuje (laški Vallone). Tisti maloslišni „b“ na koncu se je razvil iz dialektičnega izgovora, kakor se po Goriškem sploh večkrat zamenjava „v“ z „b.“ To je dalo tudi povod neke vrste narodni ali bolj šolski analogiji, zamenjati „Doberdob“ (prim. hrv. do) z „Doberdob“, dasi tako etimologijo a limine odklanja, kakor rečeno, že izgovor „dou“ namesto „duo.“

Dokler smo slovenski fantje proti Lahu, ne bo prodrl naše fronte. Slovenski fantje nam pišejo: Srčne pozdrave vsem bralcem in bralkam Straže in Slov. Gospodarja, pošiljajo: četovodja Ignacij Celcer, doma od St. Ilja v Slov. gor., četovodja Anton Maček iz Sp. Sv. Kungote, četovodja Jakob Purgaj od Sv. Jakoba. Italijan zopet buta z njegovo butico v naše dobre postojanke, ali dokler smo mi slovenski fantje tukaj, jih ne bo prekorail.

Rotšild — grof. Šef dunajske banke Rotšild, Luis baron Rotšild, je postal grof. Istočasno je do-

bilo plemstvo nekaj vodilnih gospodov bank za njih zasluge za vojno posojilo.

Princ Henrik — avstrijski veliki admiral. Naš cesar je imenoval pruskega princa Henrika za avstrijskega velikega admirala.

Za oproščene. Oproščenim črnovojnikom se za črnovojnik izrečno želi take listine, mu uradi, pri katerih je v službi, lahko izdajo potrdilo o njegovi oprostitvi.

Davkarije sprejemajo razdeljene dvekronske bankovce. Finančno ministrstvo je zaukazalo vsem davčnim in carinskim uradom, da morajo sprejemati razdeljene dvekronske papirnate bankovce. Tudi poštni uradi in železniške blagajne bodo dobile nalog, da bodo morale sprejemati razdeljene dvekronske bankovce.

Prvi sneg. Na naših pohorskih vrhovih je že ob zadnjem deževju zapadel precej debel sneg. V soboto, dne 21. t. m., pa so nas ob prvih jutranjih urah tudi v nižavah pozdravile prve snežinke. Ker je še mnogo polja neobsejanega in še poljski pridelki niso vsi pod streho, snegu v sedanjem času ne moremo zaklicati: Dobrodošel!

Gospodarske novice.

Poslanec Pišek pri cesarskem namestniku. V soboto, dne 21. t. m., je bil poslanec Pišek pri ces. namestniku in mu je predložil razne pritožbe in prošnje kmetskega prebivalstva glede sedanjega načina popisovanja in rekviriranja žita. Posebno je priporočil g. poslanec, naj se pri odmeri žita za domačo uporabo ozira tudi na število dninarjev, vjetnikov in drugih delavcev. Cesarski namestnik je obljubil, da se bo kmetskim željam po možnosti ugodilo.

Pšenica na papirju. Predsednik preskrbovalnega urada za živila v Nemčiji, Batocki, se je nedavno o popisovanju žita, krompirja in drugih živil sledeče izrazil: Vse številke o popisovanju žita, krompirja in drugih živil se morajo vzeti na znanje z veliko previdnostjo. Krompirjevo letino se je n. pr. v Nemčiji cenilo po površini obdelanega polja. Ako so župani premalo navedli, se jih je pozvalo, naj popis poravnajo. Ako pa so navedli preveč, pa se ni zahtevalo popravka. Radi tega ne verujem, da bi bila Nemčija leta 1915 res pridelala 54 milijonov tonelov krompirja. Tudi uradnemu seznamu o žitni letini ne verujem. Vse se je previsoko cenilo. Mi imamo velike množine pšenice, rži in krompirja na papirju, ki pa za človeško prehrano niso uporabne. Mnogi se potem čudijo, kam so prišle velike množine priznane žita ali krompirja in mislijo, da se je manjkajoče pokrmilo živini. Tako sodi Batocki sam o uradnih seznamih. Ali ni pri nas ravno tako? Letos se ni verjelo, kar je kmet priznal ali kar je župan popisal, ampak oblast je letino sama cenila po hektarjih, koliko bi se moralo tega ali onega pridelati. Ta ključ pa, ki ga je oblast rabila, je za ugodne letine, a ne za letošnja, ko so vremenske uime letino silno skvarile. Na ta način se je od mnogih posestnikov več zahtevalo, kot v resnici imajo.

Kako se poklada divji kostanj? V Porenju na Nemškem že od nekdanj poklada divji kostanj vprežnim in klavnim volom. Konji in svinje divjega kostanja prav radi ne marajo, ker ima nek poseben grenak okus. Če se poklada kravam-mlekaricam, ima baje mleko neprijeten okus. V malih množinah pa se tudi kravam lahko poklada zdrobljenega divjega kostanja. Kostanj se zdrobi surov na sadnih mlinih ali pripravah za rezanje repe in korenja. Ker vsebuje divji kostanj skoro polovico vode, se hitro pokvari, ako leži na velikem kupu. Najbolje je, ako se kostanj razgrne na lesenem podu ali pa se ga v krušni peči nekoliko posuši. Kostanjev zdrob se mora po dva dni pustiti v vodi; s tem izgubi nekoliko svojega grenkega okusa in služi pozneje kot izborna in lahko prebavljivo krmilo za svinje in konje. Surov divji kostanj ima približno toliko redilnih snovi kot ječmen, posušen pa ima redilno vrednost kot koruza. Svinje baje po krmljenju divjega kostanja prav izborna debelijo.

Subvencionirane bike se ne sme rekvirirati. C. kr. kmetijska družba opozarja okrajne odbore, občinska predstojništva in lastnike subvencioniranih bikov, da ne smejo oddajati subvencioniranih bikov — in sicer tudi ne potom rekvizicije — pred pretekom dveletne rejne dobe ali pa sploh pred potekom še nadaljnjega leta, če se je bikorejcu priznala posebna nagrada za to, da obdrži bika za plemenitev še nadaljno leto.

Razdelitev čevljev z lesenimi podplati. Dunajska magistratna uradna poslopja se bodo te dni spremenila v zalogo čevljev. Občina je naročila na tisoče z lesenimi podplati čevlje iz impregniranega blaga na Danskem in jih bo razdelila med ubožce in šolske otroke. Pete imajo železne oboje, gornji del je iz impregniranega blaga, leseni podplati pa so obiti z žrebli. Par teh solidnih čevljev velja 6 K, otročji čevlji pa K 3.50. Enake čevlje so dobili brezplačno tudi gotovi mestni delavci, če so vsaj 6 mesecev v mestni službi.

Obuvala za šolsko mladino. Deželni šolski svet je izdal na vsa šolska vodstva, okrajne šolske svete in županstva odlok, v katerem se priporoča, da se naj že sedaj skrbijo za to, da bodo dobili otroci, ki

bodo obiskovali v zimskem času šolo in ki pridejo od daleč s premočenim obuvalom v šolo, tople, domače copate. Premočeno obuvalo bi se pa moralo na toplem prostoru, toda ne morda v učni sobi, sušiti tako dolgo, dokler šolar ne zapusti šolskega poslopja. Dekleta višjih razredov ljudske šole bi naj pod vodstvom učiteljice ročnih del izdelovala take domače copate in sicer iz ostankov sukna, stare obleke itd. Take, v šoli izdelane domače copate bi se naj med revnejše šolarje brezplačno razdeljevale. Gledati bi se pa moralo pri tem tudi na zdravstvene razmere. Copat, ki jih rabi danes ta otrok, bi koj drugega dne ne smel natakniiti kak drug otrok, da se na ta način zabranijo nalezljive bolezni.

Spravljanje kuhanega sadja. Dosti gospodinj ima steklenke in steklenice naložene po omarah, koder pride do njih svetloba in zrak. Tako se ne drži sadje dolgo. Najbolj stoji na temnem, hladnem in suhem prostoru. Na Nemškem denejo posode s sadjem v zaboj, napolnjen s peskom, otrobi, žaganjem ali s šotnim prahom ali z oblanjem. Porivanje in obračanje sta konservam samo v kvar.

Za varstvo orehovega drevja. Izšla je nova ministrska naredba, ki določa, da se zdravo orehovo drevje, ki ima premera manj kot 200 cm, ne sme podirati. V času od 1. aprila do 15. oktobra vsakega leta se pa orehovo drevje sploh ne sme podirati, tudi tako ne, ki ni zdravo in ki je debelejšo kot 200 cm. Nadalje določa ministrska odredba, da se mora za vsako posekano orehovo drevo vsaditi mlado orehovo drevesce.

Koliko konj je v naši monarhiji? Pri zadnjem popisu konj so našli v avstrijskih deželah 1.802.897 konj, na Ogrskem in Hrvatskem 2.173.599, v Bosni in Hercegovini pa 221.981 konj, torej je v naši monarhiji vsega skupaj 4.198.478 konj. V vojne namene je bilo danih nad milijon konj.

Razne novice.

Umor na sodniji. V državni sodniji v Fürstenfeldu na Srednje-Stajerskem so v petek, dne 20. t. m., zjutraj našli ubitega sodnijskega slugo in nadzornika kaznjencev Nikolaja Pihler. Preiskava je dognala, da je Pihler bil zjutraj usodnega dne z dvema kaznjencema v drvarnici in da sta ga najbrž ta dva ubila. Pozneje so tudi enega morilca našli mrtvega, ki ga je umoril somorilec. Drugi, z imenom Penigall pa je zbežal na Ogrsko.

Psa so pojedli. Pred dnevi so našli v Građcu blizu brega reke Mure dele ubitega psa, kot glavo, črevesa, noge in tudi nagobčnik. Policija je zadevo preiskovala ter dognala, da je psa, ki je bil lastnina nekega krojača, izvabila žena ključavničarskega pomočnika Stindl v svoje stanovanje. Tam je ubil psa brat žene. Pes je bil precej velik, tako da je bila obitelj Stindl za pet dni obvarovana pred hudim gladom Zadeva je naznanjena sodišču.

Edisonova iznajdba, ki bo onemogočila vsako vojno. Iz Amerike poročajo o novi Edisonovi iznajdbi, ki se zove „električna vojna.“ Krog postojank se postavijo močni akumulatorji, ki bodo proizvajali neprekinjen tok izredno visoke napetosti. Potom posebnega aparata, ki je jedro in obenem še neodkrita skrivnost iznajdbe, bo ta tok na daleč okrog izžareval električne toke, tako da se bo dvigal v zraku neviden električni zid, katerega nihče ne bo mogel premagati, kajti vsakogar, ki se bo približal temu pasu, bo elektrika ubila. Ker se pa danes boj ne vrši več samo na zemlji, marveč tudi visoko pod nebom, je moral Edison misliti seveda tudi na to. V zvezi z gori navedenim sistemom je sestavil aparat, ki bo vsa letala in zrakoplove, ki bi hoteli preleteti postojanko, nemudoma prisilil, da se spuste na tla. Tudi to se zgodi s pomočjo elektrike. In sicer gre za top, ki meče električne strele v veliko višino, one-mogoči nadaljno delovanje motorjev ter prisili letalca, da se brezpogojno spusti na tla. Edison hoče to svojo iznajdbo porabiti še le po končani svetovni vojni in sicer jo bo dal na razpolago edinole Združenim državam.

Studenec vrh gore. Na Španskem je severno od Madrida gora Panalara, visoka 2404 m. V letošnjem poletju se je v najhujši suši vrh gore odprl močan studenec z izborno pitno vodo. Studenčnica izvira v obliki srednjevelikega vodometu. Več učenjakov se že zanima za ta izvanredni naravni pojav.

Dopisi.

Maribor. Urad za preskrbo prebivalstva z živil, katerega vodi komisar c. kr. okrajnega glavarstva g. dr. Lajšič, se nahaja od dne 21. oktobra naprej v hiši Edmund-Šmid ulica št. 8, II. nadstropje. Pri tem uradu se dobijo dovoljenja za prevoz krompirja, sladkorne izkaznice itd.

St. Ilj v Slov. gor. Dne 16. t. m. je umrla M. Juvan, soproga tukajšnjega pekovskega mojstra. Zapušča 6 malih otrok. N. p. v. m!

Marenberg. Mag. pharm. Karl Knutecky je dobil dovoljenje, da otvori v našem trgu lekarno.

Polzela. Umrla je dne 17. t. m. Marica Cimperman iz čislane Cimpermanove rodbine. Pogreb se je vršil dne 19. t. m. ob izredno obilni udeležbi. Svetila rajni večna luč! Cimpermanovi rodbini pa naše iskreno sožalje!